

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 8.

V Ljubljani, 15. aprila 1886. l.

XXVI. leto.

Prvo berilo in slovnica za slov. ljud. šole.

(Odgovor ocenjevalčev.)

Veselilo me je čitati v 5. listu „Tovariševem“ napoved odgovora gg. A. Razingera in A. Žumra na mojo oceno njihnega „Prvega berila in slovnice“. Mej povodi, ki so me pripravili k napisu óne océne, bila je namreč tudi želja, da bi se gospodoma sestaviteljema ponudila prilika, podati v morebitnem odgovoru pojasnila*) o notranji uredbi in uporabi njihne knjige — pojasnila, ki presegajo meje še takó temeljite océne, katera pa jako povišujó veljavo knjige same.

Naj tú le za vzgled omenim jako zanimljivih opazek, koje je čest. gosp. voditelj Praprotnik dodal océni svojega „Abecednika“ v 11. listu „Tovariševem“ leta 1883. Naj dalje opomnim na Močnikov „Navod“ k uporabi njegovih računíc, da o enacih nemških spisih ne govorim.

Razumljivo je tedáj, da sem z veseljem pričakoval napovedanega odgovora. Vender me pa ta odgovor sili k novemu odgovoru.

Gospoda tovariša pišeta v odgovoru na mojo océno: „Načelno menjenje nama je, da morajo biti šolske njige sploh, posebno pa za nižje razrede takó sestávljene, da dobé otroci za vsako šolsko leto drugo knjigo v roke.“

Jaz moram to njihno „načelno menjenje“ le obžalovati, ker ž njim jako omejujeta delokrog svoje knjige (I. berilu in slovnici). Ako si ogledamo učne načrte bodi si ministrske ali deželne, n. pr. kranjske in primorske, vidimo, da ste v eno- in dvorazrednih ljudskih šolah drugo in tretje šolsko leto zjedinjeni v enem samem oddelku, da morate po tem takem rabiti le eno in isto „Berilo“. Stoprv v tri- in večrazrednih šolah, kder ste drugo in tretje leto v dva oddelka oziroma razreda, mogoče je podati v roke tema šolskima letoma dve različni „Berili“. Berilo tedaj načelno namenjeno le za drugo šolsko leto, moralo bi se načelno rabiti le na tri- in večrazrednih ljudskih šolah.

In v to osodo hočeta gospoda tovariša sè svojim „načelnim menjenjem“ obsoditi svoje „I. berilo in slovnico“! — Z ozirom na sedajšnje šolske razmere na Slovenskem, ko nam je tako živa potreba dobrih šolskih knjig, ko je ogromna večina naših ljudskih šol le eno- in dvo- razrednih in so te prav vsled svojega izobraževalnega delovanja mej maso národa naj imenitnejše, z ozirom dalje na knjigo samo, katere — da se zopet kot v oceni izrazim — „moramo biti vzlic vsem naštetim pomanjkljivostim veseli“: obžalujem knjigino osodo, v kojoj hočeta gospoda tovariša pahnoti sè „svojim načelnim menjenjem“.

*) Kot dodatek h knjiginemu „Predgovoru“.

Gospoda pravita tudi v svojem odgovoru, da se je knjige, meseca oktobra dotiskane razprodalo skoro čez 2000 iztisov. V kake šole so ti iztisi romali, ne vem, vendar pa smem z neko izvestnostjo trditi, da ne samo v tri- in večrazredne, ampak tudi v eno- in dvorazredne ljudske šole. Knjiga se tedaj rabi in se bóde rabila tudi v šolah, kder ste drugo in tretje šolsko leto zjedinjeni v enem oddelku, s kratka: knjige se poslužujejo in se bodo posluževali tudi tretjeletniki. — Nastane vprašanje, ali jim tudi zadostuje? —

Kar se tiče berilne snovi — jaz govorim tù le o snovi, ker sem tudi v svojej oceni v prvej vrsti gledé snoví imenoval berilo pomanjkljivo — merodajne so zahteve učnih načrtov iz nazornega nauka. Ako primerjamo te zahteve za posamezna šolska leta v naših primorskih načrtih (v kranjskih — se vé — ne morem o njih govoriti, ker jih ní), najdemo, da se v eno- in drugorazrednih šolah (da, celó tudi v trirazrednih) za drugo in za tretje šolsko leto predpisuje **práv ista** nazorna tvarina kakor za drugo šolsko leto v večrazrednih ljudskih šolah. — Iz tega smemo in moramo sklepati, da je berilo — rabljivo v drugem šolskem letu na večrazrednih šolah — isto takó rabljivo tudi v drugem in tretjem šolskem letu na eno- in dvorazrednih ljudskih šolah.

Práv do istega posledka dospemo tudi gledé slovniškega dela. Primerjevaje učno snov iz jezikovega pouka predpisano v kranjskih učnih načrtih za drugo leto tri- in večrazrednih šol z óno za drugo in tretje šolsko leto na (razdeljenih) eno- in na dvorazrednih šolah ne najdem nobene razlike. Knjiga tedaj po svojem berilu in slovnicí namenjena in zadostujúča za drugo šolsko leto na tri- in večrazrednih šolah zadostuje popolnoma tudi drugemu in tretjemu šolskemu letu na eno- in dvorazrednih ljudskih šolah.

Ako torej gospoda tovariša — posrednje ali neposrednje — trdita, da je njijno „Prvo berilo in slovnica“ namenjeno in popolnoma rabljivo*) za drugo šolsko leto, morata iz práv navedenih vzrokov tudi pritrčiti, da je njijna knjiga — izrečno namenjena ali nenamenjena — rabljiva tudi za drugo in tretje šolsko leto eno- in dvorazrednih ljudskih šol. Iz tega pa sledí, da je bil moj dostavek „oziroma 3. leto“ v oceni popolnoma na mestu, in jaz práv ne vem, zakaj se gospoda tovariša na njem spotikata.

O „izrečnej“ namembi berila za 2. šolsko leto ne najdem jaz v „Predgovoru“ ničesar. Tam se sicér glasi: „Slovnica obseza ob kratkem vso tvarino po učnem redu za drugo šolsko leto“, vendar se pa dá, kakor se iz prešnjega razvidi, to še drugače tolmačiti nego želita gospoda tovariša.

Kar se pa tiče izraza „učni red“ za nemški „Lehrplan“, mislim, da nam bolje ugaja „učni načrt“ ali po Cigaleji „učni črtež“. „Učni red“ oznamuje bolj zunanji red pri pouku — red, ki sledí iz določeb učnega načrta, ter se navadno ustanavlja za čas enega tedna. Nemci imenujú ta „učni red“ „Lectionsplan (Stundeneinteilung).“

(Dalje prih.)

Knjiga Slovénka

v
XIX. veku.

Jožef vitez Jakomini r. na Vipavskem (pri sv. Danielu) 9. okt. 1755, je v Rimu l. 1779 prvo, in l. 1829 pri Novicerkvi na Štajarskem drugo novo mašo pel,

*) Jaz te popolne rabljivosti za naše primorske ljudske šole še sedaj ne priznavam iz vzrokov navedenih v oceni, o čimer še pozneje govorim.